HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.



**הרואה** מקום שנעשו בו נסים לישראל. כגון הכא דקתני לקמן מעברות היס והירדן ונחלי ארנון כו': **ויקין ווועוה ורעמים.** מפרש בגמרא[ו] : **מלא עולם.** לפי שאלו נראין לו כשמעין למרכוך: **ברוך עושה בראשית.** ובגמרא (ד' נט.) פריך למאו הכא דלעיל לאו מעשה בראשית ניהו: **לפרקים.** מפרש בגמרא (שם ע"ב). ולפי שהוא משוב וגדול מכולן קבע ליה רבי יהודה ברכה לעלמו: **מברך על הרעה מעין על הטובה.** דיין האמת: **ועל הטובה מעין על הרעה.** הטוב והמטיב. ובגמרא[ח] מפרש היכי דמי: **הנכנס לכרך.** המהלך בדרך ונריך לעבור כרך ושם מצויים מוכלים רעים ומפסדים עליהם: **אחת בכניסתו.** מתפלל שיכנס לשלום: **ביציאתו.** מתפלל שיצא לשלום: **הרבה.** כדמפרש נותן הודאה על שעבר ונועץ על העתיד נמצאו ד' כדמפרש בגמרא[ט] : **חייב אדם לברך על הרעה כו'.** מפרש בגמרא[י] : **ד"א בכל מאדך.** מדות מדודות לך בין מדה טובה בין מדת פורענות: **נפשך יקל ראשו.** לך ינהג קלות ראש: **כנגד שער מזרחי.** חון להר הבית שהוא נמומה הנמוכה שהר לרגלי הבית במזרח. לפי שכל השערים מכוונים זה כנגד זה שער מזרח שער עזרת נשים ושער עזרת ישראל ופתח האולם וההיכל ובית קדשי הקדשים בימי מקדש ראשון כשהיה פתוח טרקסין: **בפונדקי.** חגור חלול ונותנין בו מעות: **מק"ו.** בגמרא[יא] מפרש ליה: **כל תומאי בראש שבמקדש היו תומרים עד העולם.** במסכת תענית (פ"ב ד"ף טז:) תמריז אין עונין אמן במקדש המברך תומר בשוח כל ברכה ברוך אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך תוון הדעת וכן בכולם והעונין תומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וילפינן לה מקרא דתפלת עזרא וסיעתו. ותשמעינן בהא דבמקדש לשאון לא היו תומרים אלא ברוך ה' אלהי ישראל עד מן העולם: **משקנקנו הלדוקים.** ותמרו אין עולם אלא זה: **הפקינו.** עזרא וסיעתו שיהו תומרים מן העולם ועד העולם לומר שבני עולמות יש להוסיף אלא הצדוקים הכופרים בתחיית המתים: **שיהא אדם שואל בשלום חבירו בשם.** בשמו של הקב"ה ולא תמרינן מזגזג הוא בגכבודו אל מקום בשביל כבוד הבריות להוסיף שם שמים עליו. ולמדו מבעז שאמר ה' עמכם ומן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל: **ואומר אל תבוז לי כי אמן.** למוד מדברי זקני תומתך לעשות מה שרואים שעשו הס. ובגמ'[יב] מפרש מאי ואומר: **ואומר עם נעשות לה' הפרו תורתך.** פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה' אף זה המתכוין לשלום חברו זהו רצונו של מקום שנאמר בקש שלום ורדפהו[יג] מותר להפר תורה ולעשות דבר הראוי מאוד: **גמ'** ר"ג **מנלן דמברכינן אניסא ג"כ יותן דאמר קרא ויאמר יסרו ה' אשר אלהים אתם וגו': כעבר ימינא.** שם מדינה בדרומו של פרת: **בפקאה.** בקעה: **ערבות.** שם מקום: **ונחל למית.** למח למים: **כרסקאה.** בשוק: **גמלא פריצא.** גמל משוגע שעסקיו רעים: **לאפקרא ליה לאשיחא.** נפלה חומת בית שהיה סמוך לו ונכנס לתוך הבית מפני הגמל: **מעברות היס.** מקום שעברו ישראל בים סוף: **ומעברות הירדן.** בימי יהושע: **מעברות נחלי ארנון.** לקמן מפרש מאי ניסא: **כמורד בית חורון.** בימי יהושע היה בספר יהושע (י): **ואבן אזרק עוג.** לקמן מפרש:

**הרואה** וכו' אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו וכו'. פירש רבי שמעיה לכל הני ברכות צריכות להזכיר שם ומלכות בדוק אתה ה' אלהינו מלך העולם וכן כתב רבינו שמשון מקולי כי הר"י היה רגיל לברך על הברקים ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שכחו וגבורתו מלא עולם וכן פר"י ומייתי ירושלמי לפירקין רבי זעירא כו' כל ברכה שאין בה וכו' ונראה לרבינו[ז] דלוקא לרואה מלאים יום לאלאים יום דומיא דרואה יס הגדול לפרקים דאמר בירושלמי לפרקים היינו שלאים יום:

**שעקר עבו"ם מארצנו.** בירושלמי מתני כשנעקרה עבו"ם מכל ארץ ישראל[א]:

**על** הנהרות. לאו על כל נהרות מיירי אלא מרבע נהרות דכתיבי בקרא כמו תדקל ופרת:

**הרואה**[א] מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו

במקום הזה מקום שנעקרה ממנו עבו"ם אומר ברוך שעקר עבו"ם מארצנו על הזיקין ועל הזועות ועל הרעמים[ב] ועל הרוחות ועל הברקים אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם על [ג]ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות אומר ברוך עושה בראשית[ג] רבי יהודה אומר [ד]הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול [ה]בזמן שרואהו לפרקים על הגשמים[ו] ועל בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב [ז]על[ח] בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת [ט]בנה בית חדש[י] וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה [יא]מברך על הרעה מעין על הטובה ועל הטובה מעין על הרעה [יב]והצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואומר יהי רצון שלא [יג]תהא בתוך ביתי הרי זו תפלת שוא הנכנס לכרך מתפלל שתים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר [יד]ארבע שתים בכניסתו ושתים ביציאתו נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד [טו]חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר [1]ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו [2]לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים [טז]ולא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקל וחומר כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים [יז]עד העולם משקלקלו [יח]הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם והתקינו שיהא אדם [יט]שואל את שלום חבירו בשם שנאמר [2]והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכך ה' ואומר [3]ה' עמך גבור החיל ואומר [4]אל תבוז כי זקנה אמך ואומר [5]עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה': **גמ'** מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא [6]ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו' אניסא דרבים מברכינן אניסא דיחיד לא מברכינן והא ההוא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא נפל עליה אריא אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא לקמיה דרבא וא"ל כל אימת דמטית להתם בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה ומר בריה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא איתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי ותו זמנא חדא הוה קאזיל ברסתקא דמחוזא ונפל עליה גמלא פריצא איתפרקא ליה אשיתא על לגוה כי [כ]מטא לערבות בריך ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל כי מטא לרסתקא דמחוזא בריך ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות אמרי [כא]אניסא דרבים כולי עלמא מיחייבי לברוכי [כב]אניסא דיחיד איהו [א] חייב לברוכי תנו רבנן [כג]הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חורון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום בשלמא מעברות הים דכתיב [7]ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה מעברות הירדן דכתיב [8]ויעמדו הכהנים נושאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עוברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן אלא מעברות נחלי ארנון מנלן דכתיב [9]על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' תנא את והב בסופה שני מצורעים היו דהוו מהלכין בסוף מחנה ישראל כי הוו קא חלפי ישראל אתו אמוראי [ל] עבדי

עבדי

## מסורת הש"ס

ו) עי' תוספות לקמן נט. ד"ה עלן, ז) ס"ל מעשה, ג) [פסחים נ.], ד) ר"ל שמועות, ה) [עי' תוס' סוכה מו. ד"ה העושה וכו' ס"ל כשם רב שרירא גאון], ו) ר"ל יהיו אלו בני מיתי, ז) לעיל נב: ומות: מגילה כה., ח) יבמות ו:, ט) [עי תוספות כ"ל במשנה שבמשניות וכן פירש הרע"ב מברטנורה ע"ש], י) כ"ל ובע"י ומשנה שבמשניות הגי' המינין, יא) [מכות כג:], יב) [לקמן נח: נט.], יג) [לקמן ס.], יד) [לקמן ס.], טו) [לקמן ס:], טז) [לקמן סב:], יז) [לקמן סג.], יח) [מגילת תענית לד], יט) [מכות כג:] ומלכותו בכל משלה בכל דורות ומלכותך בכל עולמים ומלכות כל עולמים אתה הוא ה' מלך מהולל בתשבחות עמך מלך כל העולמים מלך קדוש אתה ה' אלהינו מלך העולם ברוך אתה ה' מלך קדוש בכל הדורות האל אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו קדושתנו קדושת כל ישראל עושינו מלכנו צורנו גואלנו ויוצרנו קדושנו קדוש יעקב רועינו רועה ישראל המלך הטוב שבכל יום ויום הוא היטיב הוא מטיב הוא יטיב לנו הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן וחסד ורחמים ורוח והצלה ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים וטובה ושלום ומכל טוב לעולם אל יחסרנו ברוך אתה ה' המטיב לעמו ישראל לעד, כ) [מכות כג:], כא) [לקמן נח:], כב) [לקמן נט.], כג) [מכות כג:], א) [לקמן נט.], ב) [לקמן נט.], ג) [לקמן נט.], ד) [לקמן נט.], ה) [לקמן נט.], ו) [לקמן נט.], ז) [לקמן נט.], ח) [לקמן נט.], ט) [לקמן נט.], י) [לקמן נט.], יא) [לקמן נט.], יב) [לקמן נט.], יג) [לקמן נט.], יד) [לקמן נט.], טו) [לקמן נט.], טז) [לקמן נט.], יז) [לקמן נט.], יח) [לקמן נט.], יט) [לקמן נט.], כ) [לקמן נט.], כא) [לקמן נט.], כב) [לקמן נט.], כג) [לקמן נט.